

אינה עלולה לספח בקורת הראויה לשמה. אדרבה, סביבה כזאת, שבה מפסידים העיקרים הכי חשובים את זויותיהם החדות, מתעגלים, מקפחים את כחם החיוני ומתגלים גלים גלגולים שונים בהתאם למהלך הרוחות מזמן לזמן — סביבה שמלת הקסם שלה היא הסתגלות קיצונית, חתורים ללא קו אחרון וגלגול בכל המדרונות לא רק מרר שפת את העמודים שהבקורת עומדת עליהם, כי אם גם נוטלת ממנה בעצמה את מקור חיותה, מוצצת כערפד זול זה את דם תמציתה והופכת אותה לצליל ריק ולשם שנתרוקן מתכנו.

י. אובסי

כי אם סימן רע. היא אינה מעידה על תקון החיים ושלמותם, כי אם על קלקול פנימי של בורג בקורת החיים בעטייה של הסביבה. בקורת החיים חסרה כאן לא מפני שאין בה צורך, כי אם מפני שאין לה אחיזה ואין לה התנאים הדרושים לגדולה ולהתפתחותה. כי הלא בקורת החיים עומדת בעיקרה על האמונה העמוקה בקביעותם של עיקרים וקדושתן של דעות ועל הרצון החזק להטות את החיים לצדם של אלה, לשפרם ולהשביחם ברוחה של המטרה הנכספה.

אולם הסביבה, הספוגה רפיפות ורכיכות והמלאה סוכות שלום, העשויות צמר רכים,

בין הזמנים

ואלה הדברים, בתמציתם, אשר דבר נחום גולדמן כחאשינגטון העיר, במלון „וילארד“ מול הנאספים:

בכל כינוס יהודי סבורים אנו כי איום מצבנו מנשוא ועכשיו באו מים עד נפש. איראפשר עדיין למצות את כל עומק הטראגדיה, כי פרטיה מכוסים בערפל; רציחות הנאצים בכל ניוולן המזעזע תתגלנה רק לאחר המלחמה; אולם גם העובדות הידועות לנו מקפאות את הדם בעורקים: במשך 5 החדשים נחרבו עד היסוד שני מיליונים יהודים; חיים צבוריים תרבותיים וכלכליים נשמדו, מאות אלפים הרוגים ושחוטים, חללי רעב וחרב — זהו סך הכל של הקבוץ היהודי בפולניה. לא טוב ביותר המצב ברוסיה. אָמנם שם הציל היהודי את עורו אך חיו הם בכחינת עבדות בתוך „חרות“. והוא הדין עם מיליון היהודים ברומניה ומחצית המליון בהונגריה.

ואם מצבנו מבחינה פיסית איום ונורא, הרי מבחינה מדינית-חיסטורית חשתפר וחוטב. כי אלמלא חיתה „מינכן“ השלטת במדיניות

אסיפת
„הקונגרס
היהודי
האמריקאי“
האסיפה הלאומית של
ה„קונגרס היהודי האמרי-
קאי“ נפתחה כחאשינגטון
במלון „וילארד“ במעמד
נציגים מ־70 ערים, אורחים

ומוזמנים. הנשיא היה לואיס ליפסקי.
ויפה עשה הקונגרס שקמץ הפעם בברכות
וטקסים, גיבושי מלים וזיכוי סרק ועבר היכף,
מתוך כובד ראש, אל סדר היום.

ד"ר נחום גולדמן, הגלגל המניע בקונגרס
העולמי, נתן את הנעימה לכנוס הזה. זה
עכשיו בא מאירופה ונהירין לו שביליה
וארחותיה. בתיאור חי ומפורט שקף על
תסבוכת המלחמה ועל מצב עמנו. במקל חובי
לים הצליף על ה„יאהודים“ נטולי חזון לאומי
ואידיאה לאומית שמאום לא למדו ומאום לא
שכחו ממאורעות הימים, ובדבריו הכבושין
היה: א) „אני מאשים“ כנגד השאננים בנייר
יורק והבוטחים על נהר הודסון; ב) חידוי
על החסאים שאנו חייבים עליהם כלפי איי;
ג) קריאה לאיחוד הכחות והתכונות ליום
הדין.

המשוללים לא היה איש שיהיה להרים יד בתביעה נמרצת לעזוב את „המועצה”. וכאשר נתקבלה ההחלטה כי הקונגרס איננו בין „פורצי גדר” — כאילו אבן כבדה נגולה מעל הלב.

וכך יצאה „האחדות” בשלום. אולם האומה, כי מעכשיו יתחילו חיים נעימים ואי-דיאלים — אינו אלא טועה. אין לשכוח כי ב„מועצה” זו — ארבעה „בנים בבטנה” וכשמדברים על ארץ ישראל — זה „מפרסם לצאת”, וכשמדברים בענין אחר — זה „מפרסם לצאת”. ומכאן החיכוכים שימשיכו לאורך ימים. כי הרי קשה לפשר בין שתי שיטות מתנגדות ורחוקות: השיטה הלאומית בעלת ההיקף המיוצגת ע”י „הקונגרס היהודי האמריקאי”, והשיטה הפושרת המיוצגת על ידי שלושת השותפים.

חלק מן „הפושרים” רוצה לפתור את שאלת ישראל במדיניות של „בונצה שווייג”. בקול דממה דקה. אין מעוף דמיונם מרחיק לכת. אם למיליון יהודים יהיה פת לחם ופת חרובים ועל אחת כמה וכמה אשישה מרוחה בחמאה — הרי יצאו ידי חובתם ומצפונם שלם והם יכולים לנוח בשלום על משכבותם — למעלה מזה אין רצונם מגיע.

ומשום כך הניגודים המקפאים את הפעילות, המרסנים את העירות והבולמים את התגובה הנאותה על שאלות בוערות המנסרות בחלל עולמנו.

ובכל זאת ולמרות הכל: יש לציין מתוך סיפוק רב את החלטת הקונגרס שלא לפורר אחדות זו התולה על בלימה. וצדק ותיקה ציוניות סט. חייז בדבריו: גניה, כאשר גלך לועידת השלום תחליט „המועצה” ברוב דעות, כי אין להעמיד את שאלת א”י כבית הלאומי שלנו — אָז נראה להם מה יענה העם.

וכונתו היתה: א) „הקונגרס היהודי האמריקאי” לא יוותר על עצמיותו והשקפת עולמו, אָמנם הוא נוטה לפשרות, אבל עד כאן זהו לא; ב) אל פחד, בשעת המשבר יוכל הקונגרס להסתייע בהרגשת התמונים, תגובתם, תודעתם הלאומית ואהדתם לא”י

אירופה, כי אָז היינו בודדים בחזית ללא ידיד וגואל. אולם עכשיו נפקחו עיני המדינות הדימוקראטיות ותראינה את כל הכעור שבמשטר הנאצי ואין אנו בודדים במערכה. עם גמר המלחמה יתכן כי יבוא אירגון חדש בחיים המדיניים מעבר לים וְאָז תפתח לפנינו אפשרות לא רק להשגת זכויות מיעוטים, כי אם גם להניח יסוד לעתידנו בא”י.

מה היתה התגובה הפנימית של עמנו על הטרגדיה וכיצד באה לידי ביטוי? פרט לאיגודים ידועים הגיבה יהדות העולם לא כגוף אחד בן חבונה מדינית ובגרות מיושבת כי אם כעדר עדר, והשיטה שנקטה „עזרה וצדקה” היה בה משום מיעוט הדמות; שיטה זו עודדה את שונאינו והכניסה דימורליזציה בין הגויים אנשי שלומינו, שניסחו את הבעיה היהודית לא כשאלה פוליטית והיסטורית כי אם הורידה למדרגה של צדקה וחסד; אָמנם אין לזלזל בפילנתרופיה, אָךְ אין בה משום פתרון ממשי ויסודי.

וסוף דבר:

כעוזן פלילי יחשב לנו, אם בועידת השלום העתידה נעמוד שום דלים וריקים ללא כח מלכד שיגיש את תעצומותינו לחותכי גורל העמים. צו השעה הוא: אחדות, אחדות ואחדות.

אחרי נאומי של ד”ר גולדמן התחילה פרשת החיכוכים, אשר בהם בא לידי ביטוי בולט ובהכרח גמורה החוש ל„אחדות”.

המתחככים לא נחלקו לחסידי „אחדות” מצד אחד ומשולליה מאידך גיסא. כמעט כולם כ א י ש א ח ד הבינו, כי אין העת מוכשרה לחילוקי דעות ולפילוגים; כי כל צעד להתקרבות ולהבנה הדדית הוא הישג ניכר בהתמלטות החזית היהודית. ואם היו אומרי „לאח” — הרי לא לשם אהבת השלילה סתם, אלא ששלילתם זו באה ל„מועצה” בצורתה הקיימת. הם טענו: „אחדות זו אשר בשמה אנו דוגלים ואשר עליה גאותנו — הרי היא לכאורה פיקטיבית ומבוססת על „שב ואל תעשה”, אין מעשים בצדה, ואין אנו מתויבים לשמור עליה. אולם גם מבין

תורה" וסדורם מתוך אפשרות זו או אחרת. אך הכל מודים שכל גיסיון רציני הכא לשם חיסול ההפקרות בחיים הציבוריים והדתיים יש לקדם בברכה רבה. הפקרות כזאת, הגובלת על פי רוב עם עמ'ארצות, צביעות וחילול השם בשדה החינוך, אין כמעט בכל אומה ולשון: אנשים שלא קראו ולא שנו באים וקושרים כתר התורה לראשם, ונעשים פוסקים אחרונים ביהדות, "דוואיזם" בלע"ז.

והנה מה שלא יעשה השכל — יעשה הזמן. הירושה של פרידזאם נתנה את הרחיפה לכך, והזעידה שנתחזקה היתה מכוונת כנגד, "ועד היהודי לחינוך" שנתארגן על בסיס לאדימוקראטי ואינו מייצג את מוסדות החינוך הקיימים. אפילו ל"אגודת המורים העבריים", יוצרי החינוך ובוניו אין — כפי השמועות — דריסת רגל בו וניתנה להם רק זכות דעה מיעוט. והועד הזה יפקח על חלוקת הכספים ועל פיו ישק החינוך בישראל, הוא הוא יכניס את השינויים והתיקונים, הוא הוא ימנה משגיחים ואפי" טרופסים ויתחה את הדרך הישר שיבור לו כל מוסד בישראל על פי החוקה מקדמת דנא: מי שיש לו מאה הרי הוא בעל הדעה.

אולם דבר כזה לא יתכן! וזכות היא למוסדות אשר ההורים שולחים בהם את ילדיהם ומעונינים באמת ובתמים בחינוך דתי, כי גורלם לא יקופח וכי יתמנו עליהם מפקחים שיש להם יחס חיובי והגון לעניני דת.

"ועד החינוך החרדי" שנוסד עכשיו הרי הוא בבחינת יצור רך. וטבע הדברים, כי כל אגוד חדש נוטל תשעה קבים שיחה וקב אחד מעשים. אם "הועד" האמור ישנה הפעם ממנהג המדינה — עתיד הוא להתפתח, להגדיל תורה להאדירה ומוכסח הוא לחלק לעולם הבא.

שרואים בה עוגן ההצלה היחידי: דעת הקהל תכריע בשאלה זו החיונית וה"שותפים" בעל כורחם יענו אמן.

הקונגרס האמריקאי היהודי עשה את שלו, לא עזב את ה"מוצצה", סימן את שתי הפרובלימות החשובות העומדות בפני יהדות אמריקה: (א) כלפי פנים, כקיבוץ לאומי בעל משקל איכותי וכמותי להכניס סדר לתוהו ובוהו שבחיים הגובל לפעמים עם הפקרות: (ב) כלפי עם ישראל בכל תפוצותיו אשר על קבוצנו לפתור את שאלותיו, לא רק לארגן מגבית הסיוע, כי אם לגייס ולאחד את כל הכחות ולהכניס לקראת ועידת השלום.

הקונגרס היהודי האמריקאי הראה את המידה המקסימלית של אחריות: היעמרו "השותפים" על הגובה ההיסטורי וידעו לענות "נעשה ונשמע" לבת קול השעה? הימים הקרובים יגידו.

הוועידה של "תלמודי תורה" שנכתסה ב-21 ביאנואר, 1940, במלון "פנסילואניה"

נפלטה מפי נואם מתלהב אחד מלה, כי עתיד יום זה להיות תאריך חשוב בתולדות החינוך החרדי של יהדות ניו-יורק. הלואי שתתקיים נבואה זו!

וכאשר ישבו לדיון כ-300 איש המייצגים 90 "תלמודי תורה", מוסדות לדת וישיבות, עסקנים מסורים ומושרשים בחיים הדתיים והמסורתיים — עלתה מבלי משים השאלה הנוקבת: על מה ולמה לקינו מכל אומה ולשון? ובמה אשמנו מכל דור? התפוררות זו על שום מה? כמה מרץ ירד לטמיון, כמה בתי ספר נתמוטטו וכמה מוסדות אולפנא אפשר היה להקים, אלמלי היתה אחדות, ואלמלי היה קיים ריכוז כל הכוחות לשם תיאום דרכי החינוך החרדי, כי אם בחינוך החילוני — העברי והאידי — הזרמים רבים, הרי בחינוך החרדי אין כמעט חילוקי דעות עיקריים, ובכל זאת: בוקה, מבוקה ומבולקה!

אמנם, יכולים לראות את ארגון "תלמודי

אורות מאופל 2 בימי הבינים קרה המקרה.

נבומיאסטו. עיירה קטנה טנה בפולניה. קהילה נושנה, בה חי ופעל הרבי "מאור ושמש". הוד מסורת של חסידות,

לבסוף הודיעו, כי לא ירשו שום פעילות ציונית באינו צורה שהיא.

ארבעה אירגונים וביניהם „השומר הצעיר“ החליטו לא להפסיק את עבודתם בכל התנאים והם הכריזו :

„אנחנו רשמנו את המרכזים שלנו כחבר מאורגן העומד ומתכונן לעלות לארץ ישראל, והעמדנו את השלטונות בפני העובדה, כי הציוניות קיימת ; זבינתים קמו אירגונים ציוניים חדשים אשר חבדיהם נמנו וגמרו לדבר איש אל רעהו אך ורק עברית“.

כאורות מאופל מגיעות אלינו השמועות הללו על „קידוש השם“ בצורתו הישנה הפאסיבית בדמות הזקנים שנשרפו וספרי התורה בידיהם, ו„קידוש השם“ בצורתו המודרנית הציונית. שניהם ממקור אחד ינקו את גבורתם הנפשית.

ובטוחים אנו, כי רבים מעשי גבורה כאלה ו„קידוש השם“ פאסיבי כזה באו לידי ביטוי ויבואו עוד לידי גילוי ברחבי פולניה. אולם אין אנו בטוחים עד כמה יכול תוכל התנועה הציונית, עד כמה יכול יוכלו שלומי אמוני מגשימיה להחזיק מעמד ולשאת את דגל הלאום ברמה בלחץ האיום של הסובייטים וה„ביסקי“ ציה“ אשר מתה להלכה ולמעשה היא קיימת.

אל נא נשלה את גפשו בדמיונות מדווחים : רוסיה הסטאלינהיטלריסטית — וביחוד לאחר ההחלטה החגיגית לקיים בין מוסקבה וברלין חלופ של „ערכים תרבותיים“ — תזכא עד חרמה כל נסיון של תנועה לאומית-ציונית ליגאלית.

וההתקפה מצד העיתונות הרוסית נגד הציוניות תוכיח !

התקפה זו פותחת שלב חדש בהתפתחות המדינית הפנימית כלפי האוכלוסין היהודים. עד הזמן הזה הניחה העיתונות לעשות את המלאכה הבזויה הזאת ל„מומחים“, לאלה „מהרסיך ומחריביך אשר ממך יצאו“ : ה„שטערן“ וה„עמעס“ אשר ברוסיה, די נייע פרייע פרעסע“ אשר בפאריז וה„מארגן פרייע הייט“ אשר בני-יורק — עשו את מלאכתם בשלמות משוכללת. אולם עכשיו אין השל-טונות, כפי הנראה, מסתפקים בזאת ורוצים

ומעשים טובים היה שפוך על פניה. ציירה יהודית. בתי עץ וגגות מרועפים, גינות ירק ודלואים ושוק של כל מיני פרקמטיא. וחול וקודש משמשים שם בערבוביא. בתי מדרש, חברה ש"ס ותהילים. חוטבי עצים ושואבי מים. תלמודי תורה ותינוקות של בית רבן, ועניות בכל בית. ובטחון ואמונה בלב. ופשטות וצניעות מון אל ון, וקב תרובים מערב שבת לערב שבת והשמחה היא שמחה והסעודה היא סעודה. והחגים במועדם והתעניתים כהלכתן. הווי יהודי שהכה שרשים מדורות ועידנים.

והנה התפרצו הנאצים לעיירה ומכול של פורעניות שטף-עבר על פינת מבטחים זו. הזדים התנפלו כחיתו טרף, התחילו לפרוע פרעות, לשלול שלל ולבזו בו. אם על בנים רוטשה. חדרו בני הבליעל אל „קלויז“ אחד ומצאו כמנין יהודים עומדים בתפילה ; הוציאו המתפללים את ספרי התורה מארון הקודש, נטלום ועטפום בטליתות והתיצבו על הבמה כעומדים הכן להגן עליהם בגופם ונפשם.

עמדו הרוצחים רגע המומים למראה גבורת גפש זו ודממת יה השפוכה בחלל. אך פתאום התאוששו וציוו למסור לידיהם הם את ספרי התורה ; אולם הזקנים לא נעו ולא זעו.

אז הובילו הנאצים את היהודים לשוק-העיר, העלו שם מדורה ושרפו אותם חיים. כשספרי התורה בידיהם, ויצתה נשמתם בקדושה וטהרה וקריאת „שמע“ על שפתיהם.

ושוב מעשה :

ראשי הקהילה היהודית בחרשה שמו את נפשם בכפם. הם נסעו לקרקוב להתיצב לפני המושל פרנק למסור לו תזכיר על מעשי השוד והחמס הנעשים בידי משרתיו — הגסטאפו. אולי ירחם ?

ועוד פרק מפרשת הימים :

ארגוני הנוער הציוניים אשר באיזור הפולניה-סובייטי מראים התנגדות נועזה לכל נסיון של פריקה מצד השלטונות. הקומיסרים הסובייטים נדהמו לכתחילה במצאם מרכזי הכשרה ולא ידעו אם לכשר או

במעמד חסידים ואנשי שם ואין מכהה, ומרבים
בנשפי חשק וריקודים כאילו היו השנים
כתיקונן ולא היינו עומדים בימי גונטה וכמל'
ניצקי של ה' ת"ש. אָמנם אין לבטל תג ואין
גוזרין גזירה שאין רוב הצבור יכול לעמוד
בה, אבל אפשר להכניס מעט ענותנות ועצבות
„ימים נוראים“ בחיינו, ובעיקר לתת לכל
הפגנה פנימית צורה סמלית.

המשורר נוגה הנפש ובר הלבב — ה.
לייזיק, — הרואה את הגאולה מתוך אספק'
לריה מוסרית והמובטת, כי „אין משיח בא
אלא בדור שכולו זכאי“, היה הראשון שהסריח
את הסיסמא על הטלאי הכתום, והלא כה
דבריו באחד משיריו רוזי-שגעון וצער נוקב
עד התהום:

ומה מראת היה לו, לטלאי כתום זה,
במסגרת מג'ידוד אדום או שחור —
לו הושט על זרוע אשתי ובני ועל זרועי
אני ?
ולמה רק במחשבה לצאת ידי חובת־אחים,
ולמה באמת לא במעשה את חובת
האחדות לבצע

ולכרוך על הזרוע
טלאי כתום זה בפני עם ועדה
בניו־יורק כמו בברלין,
בפריז, לונדון ובמוסקבה, כמו בווינה ?

ככה מרגיש כל יהודי. ואם אי־אפשר
להוציא לראוה רגשות עם קדושים, הרי לכל
הפחות אנו יכולים להביע אותם בחיינו הפני-
מיים, בחדרי חדרים, בבית הספר, בכינוסים ;
מדוע, למשל, מורים עברים בשעת התוראה
לא ישימו את הטלאי הכתום על הנרוע, ומדוע
בשעת אסיפה או מועצה ציונית לא יתנוסס
דגל הלאום ערוך מגן דוד כתום ? מדוע „חתן
בראשית“ או בחור „בר־מצוה“ לא יתעטף
בטלית טלואה בכתם צהוב ? אבותינו ידעו
לנטוע בלבבותינו יחס נערץ לסמלים, מכיוון
שהם נחרתים עמוק עמוק בנפש, וכך היו
נוהגים לשבור כוס בזמן חתונה ובבנין בית
להשאיר מקום לא מיוסד על הכותל, לאמור
לך, כי אין השמחה שלמה. ומדוע עכשו יהודי
כי יפגש את רעהו יברכהו בשלום ולא בברכה

„לתרבת“ את ההמונים היהודים בעלי תודעה
לאומית והרגשות ציוניות אשר „נגאלו“ על
ידם. גיתן רמז מגבוה והעתונות יצאה
בקול ענות גבורה על המנדט „כיצירה
נמיבזה של וורסיל“, „ועל הציונים, סוכני
האימפרליות הבריטית המושלים את הפלחים
הערבים מאדמתם“, וכד'.

אָכן ידידו של סטאלין — היטלר, תפארת
האנושיות וגואלה, יותר כשר מצמברלין
האנגלי, ובפצצות האדומות על פינלאנדיה יש
יותר הומאניות, יותר לבב וקדושה מרכסיס-
סית מאשר בנישול הערבים המסכנים ע"י
הציונים הסוכנים הבריטיים...
אולם איך שלא יהיה :

כבוד ויקר לוקנים אשר קידשו את שם
ישראל במותם, ולאירגוני הנוער הציוניים עם
„השומר הצעיר“ — ולכל אלה הנושאים ולא לה
אשר ישאו את משא הגאולה ורעיון התחיה
בכלא ובבתי הצינוק — ברכת „חזק ואמץ !“

הטלאי הכתום וההכרזה על 23 מיליון דולר מטעם „המגבית המאוחדת“

דת' נתקבלה מתוך אהדה רבה מצד כל חוגי יהדות אמריקה. ואין ספק, כי
העסקים בכל מקום אשר יהודי גר, וגם בפינה
הכי נדחת — יגשו אל עבודה זו מתוך רטט
של קדושה וסילודי הלבב וישקיעו בה את כל
מרצם והתלהבותם ויגדילו את מספר „הנות'
נים“. ואין תפוגה, כי אף יהודי אחד לא
יפתק מלמלא את חובת־הכבוד הלאומית ;
הממעיס ירבה הפעם והמרבה ירבה יותר,
והמסוכן תרומה — יתן כנידבת לבו.

ברם זאת היא הצורה החיצונית ההגיונית
— אָמנם עיקרית מאד — של הפגנתנו ואחד-
דותנו לאחים ולאחיות, אָבות ובנים הנתונים
בצרה ובמצוקה. אולם הלב תובע צורה
אחרת וביטוי אחר יותר אינטימי ויותר סמלי.
ובינתיים בחיינו הצבוריים והפרטיים,
במצוות „עשה“ ו„לא תעשה“, שאנו מקיימים
בכל יום ובכל שעה, לא חל כל שינוי : בני
ישראל חוגגים חתונות וריקודים בחוצות קריה

שנפלו בין גשיא ההסתדרות הציונית העולמית ובין פרום' טשרנוביץ בזמן האחרון בשאלת המדיניות הציונית — נפגשו כאן שוב כידידים ורעים, זכרו את „חסד הנעורים", נתפייסו ונתרצו והשלימו זה עם זה. ומי אם לא הוא, רב צעיר, אשר יקשור את כתר הכבוד של הספרות העברית לנשיאנו הגדול?

טקס החגיגה פתח ד"ר סט. ווייז אשר גשא נאום מלבב ובו התעכב על מפעליו המדעיים של הנשיא, אשר גולת הכותרת שלהם הם מאמציו הכבירים להעביר רבבות אחינו אל המנוחה ואל הנחלה לארץ מכורתם. ותעודת הסמיכה אינה אלא אות הערצה מיהדות אמריקה ל„ריש גלותא" וראש בונה ציון.

רגע נפעם היה כאשר פרום' טשרנוביץ פנה אל ד"ר ווייצמן בגאומן, שבו צמצם את אפיו של הנשיא ושיטתו בציוניות המבור ססת על שלושת עמודי התווך: הרוחני, המעשי והמדיני, והודיע לו על החלטת המכר ללה לכבדהו בתואר הכבוד ד"ר לספרות העברית.

הקהל קם ספונטאנית על רגליו ורגעים ממושכים רוטטות בדממת המוסד מחיאות כפים והלמות הלבבות.

לאחרונה דבר ווייצמן. בתגא שלו השחורה תיחרון פניו מתבלט יותר ובקולו החם והרועד נשמעת התרגשות עצורה.

וכאן — „בארבעת כתלי שם ועבר, אשר רוח שלום, גאון ואצילות והוד קדומים מרחף" — מתגלה ווייצמן תלמיד החכם. בעל מסורת העברית ה„יכול לפוש קצת משאון העולם והמוני".

ולבסוף „שירי העמק" המרעיפים שלחה ומרגוע ה„התקוה" המקסימה תדיר את הנפש מחדש. הקהל מתפור לאט לאט.

•

בטוחים אנו, כי ביחס לבבי זה מצד בית המדרש ימצא הנשיא גם כן מעט פיוס ופיצוי בדרכו הקשה ובזכרוננו יתרענן שוב הפסוק: „כי לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי".

אחרת? ומרוע יהודי כשיכתוב לרעהו לא יחתום את מכתבו ב„ברכת הטלוי הכתום?" „שננת לבניך" נלמד לתינוקות של בית רבן את כל עומק הטראגדיה והגאון שבקיומנו הלאומי, כי גורל משותף לכולנו ואין מפלט ממנו. גשתף למעשים הטובים ג"כ את ההרגשה ונחיל לדור הבא את התרדה לאחים רחוקים ונענים; נטע נא בלבם אהבה להם ורגש העריבות של היחוד לצבור כולו, של הפרט לכלל. נעזן את האינסטינקט הרדום לתודעה לאומית שכל הרוחות לא יויוזה. ואולי יגיעו מנהיגיו להם ב„עמק הבכא" וימצאו מעט נוחם וישאבו כח מוסרי להחזיק מעמד עד שיבוא היום הגדול ויקרא פקח־קוח לבני האדם וקלוננו — הטלוי הכתום — בכבוד יומר.

•

חיים ווייצמן
בתגא של
הספרות העברית
רים שעל ידי בית מדרש לחכמת ישראל מיסודו של

ד"ר סטיפן ווייז היטיב לעשות לזכות בתואר „דוקטור לספרות עברית" את נשיא ההסתדרות הציונית העולמית.

בהחלטת זו באו לידי ביטוי לא רק חיבה ויקר מצד החבר, אלא גם הערצה לבבית מצד אלפי תלמידי חכמים ומלומדים באמריקה ותפוצות ישראל הרואים בווייצמן את המנהיג רב התבוננות העומד במערכה כבדה, שליח ציבור לאומה דוחה שאין לו להשען על מחנה מלומדי חרב וקרב, כי אם על כח מוסרי המלחה אותו בברכה ופחד.

ומשום כך יבורך כל סימן של עידוד ותשומת לב ויחס חם הבאים בהזדמנויות שונות ומראים לו, לנשיא, כי אינו כווד במלחמתו וכי עבודתו נערכת כראוי.

גם בחירתו של פרום' חיים טשרנוביץ, ראש המחלקה התלמודית במוסד הרתי, להציג את המוסמך לפני ד"ר ווייז היתה בחירה נאה ומתאימה. כי למרות חילוקי הדעות

צדק

ה"דואיש כרוניקל" היוצא

באנגליה פנה אל שר המושבות

תרדוף... בדבר הסטאטוס של "הספר

הלבן", והתשובה היתה, כי

בועת הממשלה להוציאו לפועל לאחר המלך

חמה; ועל השאלה, אם יאסרו ליהודים קנין

קרקעות או יגבילו אותו בשטח ידוע, השיב

מקדונלה, כי הענין הזה טרם הוחלט, אבל גם

זה וגם זה יתכן.

אין זאת, כי לא הוגדשה עדיין סאת

פורעניותינו וכן האומה הבריטית — הנלחמת

עכשיו למען מגר את שלטון הרשע, להשליט

צדק בחיים המדיניים ולתקן עולם במלכות

היושר — מצא עכשיו שעת הכושר להתעלל

בנו ולזרוק ספה מרה לכוס היגונים שעברה

על כל גדותיה.

ודוקא עכשיו כשמתינו מוטלים על הארץ

ואין מקבר, כשרבבות רבבות בני אדם שנובראו

בצלם — נשים וטף — ללא כסות לעורם,

גזעים ברעב ובכפן, חזעים בדרכי העולם

האבלות וגושאים עין דומעת לשמים הזועפים

ולארץ הקודרת, דופקים בכל השערים למצוא

מקלט ומחסה, נעים ונדים על פני מים, ביערות

ובנזיקי סלעים, מגורשים מגו וקריה ונהרגים

וסבוחים ושחוטים.

בזמן זה מצא הג'נטלמן האנגלי הזדמנות

מתאימה להגיד כי "הספר הלבן" יוצא לפועל.

להשליט סדר צדק בעולם — מצד אחד,

ולעמוד על דם עם מפורר ומפורר, אומלל ודך

אשר נחמתו היהידה היא כבדת האדמה שעל

גדות הירדן, להתעלל, להסתולל בו ולגזול

ממנו את שארית תקותו — זהו צדק מצד

שני.

כמו שנאמר: "צדק צדק תרדוף..."

נוטרי

עוד בקיץ דאשתקד כאשר

קרת איגודים אנטישמיים התחילו לפרות

ברחובות העיר ופתחו בפעולות

שיסוי נגד היהודים, ויש אשר העינו להתקיף

עוברים ושבים ואיש לא כיהה בהם — כבר

אז נתברר, כי משהו נתקלקל במכונת השמירה,

ואיזה טעם לפגם יש לגלות בנוטרי קרתא

זו. נתקבל הרושם, כי שוטרים ידועים

מתרשלים במקצת במילוי תפקידם, ואינם

נועקים למועד להגן על הנתקף כשהלה אינו

"ינקי" טהור. קרו ג"כ מקרים אשר השוטר

לא דק ובמקום לאסור את המשסה, שם את

אכפו על בחור יהודי נועז שתבע את עלכונו

וידע להשיב למחרפו דבר.

המאורעות הללו עוררו בשעתם דאגה

ותמהון לבב; אולם אף אחד לא ההין אפילו

במחשבה להטיל דופי בנוטרי גיריורק

ושוטריה, אשר יצאו להם מוניטין כבני אדם

הגונים דאזלין בתר התוק ואינם מפלים לרעה

בין אזרח אחד למשנהו. כל אחד ראה

ב"מקרים" הללו רק גלויים בניחולף יוצאי

דופן שמן הצורך לעבור עליהם מתוך שתיקה.

רצתה המשטרה לשבת בשלוה וקפץ עליה

רוגזה של ה"חזית הנוצרית". נתברר, כי

נוטרי קרתא אינם לגמרי בבחינת "תמימי דרך"

ויש ביניהם כאלה האוהדים לאיגודים האנטי-

שמיים הקיצונים, לא רק אהדה אפלטונית

סתם, כי אם אהדה התלויה בדבר.

מושל העיר לגברדיה נתעורר והבין, כי

"עת לעשות" ומן הצורך לאתר את הנגע,

גזירה שמא פשה יפשה. על פי פקודתו פתח

מר וולנטיין, נשיא המשטרה, בחקירה עד היכן

הרעה מגעת. כל שוטר קיבל שאלון והוטל

עליו לענות על שלוש השאלות הללו: המשתין

הוא ל—

(א) "בונד" הנאצי או לאגוד פאשיסטי

אחר?

(ב) מפלגת הקומוניסטים;

(ג) "חזית הנוצרית".

השאלון עורר מבוכה בקרב השוטרים.

רבים התריסו: היתכן? הרי "יורדים ממש

לחיייהם" ו"הורגים" את זכות האזרח שלהם.

לאמתו של דבר צדקו המתריסים, כי הרי

לכל אזרח יש לו זכויות אישיות משלו ואין

הממשלה רשאית להתערב בהן ולהגכילן, אבל

מזכרונם נשתכחה מימרא ידועה שאמר אוליבר

חינזל הולמס, שופט בית המשפט העליון,

בענין דומה לכך:

כדאי למסור כאן את תמצית דבריו של
הסינאטור האמריקני לעורך "אמריקן
דווייטש כרוניקל" שבוע לפני מותו :

שנמסרו אל הקלסי נסלו על בראודר כ־3000, כלומר שמינית, וזה מלמדנו, כי גם אלה הנתעים והתועים סרו מהר מן הדרך לאחר ברית ברלין מוסקבה.

וסוף דבר: לא שיחקה להם השעה לקומוניסטים, היינו דאמרי אינשי: אַל יתהלל חוגר כמפתח...

לדיראון עולם [טעי פסוקים מפרשת המאורעות:

בקונסק, פתח הקומיסאר הנאצי את שלטונו על העיירה בחזון דמים זה: הוא ציוה לשאת ראש כל עדת ישראל וכל יהודי עשירי גורה.

מִיד יהודים במספר דם הוציא גבווראדן הנאצי להורג ואת גופותיהם פקד לתלות בשוק העיר למען יראו וישמעו וייראו.

ובליפסקה הרגו הנאצים נִיב יהודים ביום אחד ושללם לבו וביניהם נשים וטף והתושב איסר גלור בן ע"ב.

ובפלונסק נכנס מנאץ אל בית הכנסת וירה בארון הקודש. החיצים חוררו את הפורכת ובן הבליעל חרף את מערכות ישראל: „הנה רצחתי היום את אלוהי אברהם ויצחק ויעקב ו”

1. ברושי

מעשה שהיה כך היה: באזור הייד במזרחתה של העיר, אשר רוב בנינה ומגינה של אוכלוסיה הם יהודים נערכו בחירות-מילואים כדי לבחור בציר במקומו של המגות הדימוקרט סירוביץ.

ותהי המבוכה גדולה במחנה. נתקהלו הקומוניסטים ועמדו על נפשם ורצו דחקא כי בראודר יבחר, וברוב קולות יהודים יבוא במרכבת הציר לחאשינגטון, כדי לחוקק חוקים אשר הוא כמו ידיו רוצה להסיר אותם ולבטלם. ויתפארו הקומוניסטים לאמור, כי המגדת של בראודר כמוגח בקופסא דמי... ויתכוננו לעטות על המלקות ולחוג את חג נצחונם כיאות.

והנה חזר הגלגל עשר מעלות אתרונית ורב־מג התנועה הנאצית־קומוניסטית נכשל וגחל מפלה ניצחת.

במפלה ההיא יש אות הזמן: תנועה גלוזה זו, אשר נאחזה בקצה הרחוב היהודי, הולכת הלוך והתפורר, הלוך והתנחן. ואות לטובה.

כי אלמלי נבחר בראודר היתה בחירתו זו גותגת פתחון לרשעים ולשונאי ישראל: ראו, הנה היהודים נלכדו בשחיחות הקומר נאצים וכדי בזיון וקצף.

אולם אירע נס משמים ומ־22,000 הקולות

ואני ידעתי גואלי חי ואחרון על עפר יקום.
(איוב, י"ט, כ"ה)

